

Kumitat għall-Kultura u l-Edukazzjoni

2022/2198(INI)

18.7.2023

OPINJONI

tal-Kumitat għall-Kultura u l-Edukazzjoni

għall-Kumitat għas-Suq Intern u l-Harsien tal-Konsumatur

dwar id-dinjet virtwali – opportunitajiet, riskji u implikazzjonijiet politici
għas-suq uniku
(2022/2198(INI))

Rapporteur għal opinjoni: Laurence Farreng

PA_NonLeg

SUĞGERIMENTI

Il-Kumitat ghall-Kultura u l-Edukazzjoni jistieden lill-Kumitat għas-Suq Intern u l-Harsien tal-Konsumatur, bħala l-kumitat responsabbli, biex jinkorpora s-suġġerimenti li ġejjin fil-mozzjoni għal riżoluzzjoni tiegħu:

1. Jemmen li d-dinjet virtwali jew il-“metaversi” jirrappreżentaw pass sinifikanti fl-iżvilupp tal-internet u għandhom il-potenzjal li jħallu impatt fuq l-oqsma kollha tal-ħajja taċ-ċittadini, jiġifieri fuq l-edukazzjoni, il-kultura, l-arti u d-disinn, il-mužika, id-divertiment u l-aktivitajiet u l-interazzjonijiet soċjali; jenfasizza li, għalkemm ma hemm l-ebda definizzjoni standardizzata, dawn nistgħu nifshmuhom bħala simulazzjoni f'hi reali ta’ spazji 3D jew 2D immersivi li fihom l-utenti jistgħu jinteragixxu; huwa tal-fehma li d-dinjet virtwali jistgħu jiġi generaw sinergiji mal-Web 3.0;
2. Jistieden lill-Unjoni Ewropea tadotta strategija komprensiva għad-dinjet virtwali; jemmen li din l-istrategija trid tkun sostennibbi u cċentrata fuq il-bniedem, filwaqt li tissalvagwardja l-valuri tal-UE u d-drittijiet fundamentali; jenfasizza li din l-istrategija għandu jkollha l-għan li tisfrutta u tippromwovi l-innovazzjoni u l-progress tas-setturi rilevanti bħal-logħob tal-vidjo, inklużi teknoloġiji bħar-realtà virtwali (VR), ir-realtà estiża (XR), il-magni tal-logħob u l-haptika, li huma elementi kostitwenti ewlenin għall-ħiliet digitali u għall-metavers(i), kif ukoll il-benefiċċji kulturali, ekonomiċi u edukattivi li joħorġu minnhom; jenfasizza l-ħtieġa li jiġi adottat approċċ interdixxiplinari għall-iżvilupp tal-metaversi Ewropej, li jikkombinaw it-teknoloġija u l-kontenut;
3. Jistieden lill-UE biex, fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet tal-awtonomija strategika mqajma mid-dinjet virtwali, tiżgura investimenti adegwat u effiċċienti f'dan il-qasam; jilqa' l-Koalizzjoni Industrijali tar-Realtà Virtwali u Awmentata varata mill-Kummissjoni Ewropea bħala parti mill-Pjan ta' Azżjoni Medjatiku u Awdjoviżiv; jinnota li l-programmi Orizzont Ewropa u Ewropa Kreattiva t-tnejn li huma jiffinanzjaw progetti tar-realtà virtwali u awmentata; jirrikonoxxi l-ħtieġa li l-baġits ta' dawn il-programmi jiżzdiedu, sabiex titrawwem strategija prominenti tal-UE għat-teknoġġi immersivi u biex jiġu indirizzati l-isfidi tal-inklużività u tal-aċċessibbiltà għad-dinjet virtwali;
4. Jenfasizza kemm hu importanti li jiġu žviluppati metaversi għall-ekosistemi kulturali u kreattivi tal-UE, bħala spazji ġodda għall-kreattività u l-espressjoni, li jistgħu jintużaw biex tīgi promossa d-diversità kulturali u lingwistika Ewropea; jinsisti li tīgi żgurata l-aċċessibbiltà tas-soċjetà kollha għall-metaversi sabiex dawn isiru spazji verament demokratiki, jitrawwem il-litteriżmu digitali u d-dritt bażiku tal-aċċess għal internet ta' kwalità u affordabbli, jiġu żgurati l-konnettività u l-aċċessibbiltà għal kulhadd, b'mod partikolari l-persuni li jgħixu fiz-żoni rurali, u tīgi ffaċilitata l-inklużjoni tal-gruppi vulnerabbi;
5. Jilqa' l-impatt li d-dinjet virtwali jista' jkollhom f'dawk li huma s-salvagwardja u l-promozzjoni tal-wirt kulturali Ewropew, billi jagħmluha possibbli li jiġu offruti lill-utenti esperjenzi personalizzati għal skopijiet edukattivi jew turistiċi; ifakk il-ħtieġa li fid-dinjet virtwali jiġu protetti l-assi kulturali strategici Ewropej u l-integrità tagħhom, inkluż il-wirt kulturali Ewropew;

6. Jinnota li l-‘metaversi’ jew id-dinjet virtwali jistgħu jkunu soġġetti għal spekulazzjoni ekonomika, tendenzi monopolistiċi jew konċentrazzjoni tas-suq; jissottolinja l-ħtieġa li nimxu lejn approċċ deċentralizzat għad-dinjet virtwali Ewropej, li jkun jinkludi operaturi kemm ikbar kif ukoll iż-ġejja fid-diversi livelli tal-katina tal-valur; jenfasizza li l-SMEs, li jiffurmaw il-maġġoranza l-kbira^{1,2} tal-ekosistemi kulturali u kreattivi tal-Ewropa, iridu għalhekk ikunu jistgħu wkoll jieħdu vantaġġ mit-teknoloġiji immersivi, mingħajr ma jinżammu lura minn ostakli għad-dħul li jkunu ta’ beneficiċju biss għal kumpaniji digitali kbar; jitlob li jiżdied l-acċess għall-finanzjament għall-SMEs u n-negozji godda; jenfasizza li dan jista’ jikkontribwixxi biex tonqos id-dipendenza minn pajiżi terzi u jsaħħa il-pożizzjoni ta’ tmexxija Ewropea;
7. Jiddikjara li d-dinjet virtwali u t-teknoloġiji tar-realtà virtwali u awmentata jista’ jkollhom impatt sinifikanti fuq l-edukazzjoni u r-riċerka billi jittrasformaw il-mod li bih niksbu l-gharfien; jishaq li l-metaversi jistgħu jippermettu viżwalizzazzjoni ahjar tal-kontenut edukattiv, is-sensibilizzazzjoni u aktar possibiltajiet ta’ kollaborazzjoni bejn l-istudenti u l-edukaturi, kif ukoll li jkunu forma ta’ promozzjoni tat-tagħlim mill-bogħod u tul il-ħajja; jenfasizza l-potenzjal li għandhom id-dinjet virtwali li jaġħtu s-setgħa lill-individwi u jnaqqsu d-distakk digitali permezz tal-edukazzjoni, jippromwovu l-litteriżmu digitali fost il-gruppi kollha tas-soċjetà u jnaqqsu l-inugwaljanzi;
8. Jemmen li l-iżvilupp ta’ dinjet virtwali għandu jikkoinċidi mas-sensibilizzazzjoni taċ-ċittadini Ewropej dwar l-użu responsabbi tagħhom; jistieden lill-UE tiżgura investimenti suffiċjenti fil-qasam tal-litteriżmu digitali sabiex tippromwovi l-iżvilupp tal-ħsieb kritiku fost l-utenti fid-dinja digitali;
9. Jenfasizza l-ħtieġa urgħenti li titrawwem l-edukazzjoni STEAM (xjenza, teknoloġija, inginerija, arti u matematika), li huma l-ħiliet marbuta mal-ħolqien kulturali u artistiku, it-taħriġ u t-titjib tal-ħiliet tal-haddiema fil-qasam tad-dinja virtwali, inkluża l-intelliġenza artifiċjali (IA), li kollha huma kruċjali għall-bini tal-metaversi, sabiex jinħoloq u jinżamm it-talent fl-Unjoni Ewropea, jiġi evitat l-eżodu tal-imħuħ lejn swieq oħra u jiġu ffacilitati l-armonizzazzjoni tat-taħriġ u r-rikonoxximent reċiproku tal-kwalifikati fl-Istati Membri kollha;
10. Jissottolinja kemm hu importanti li l-ġħalliema u l-edukaturi jiġu appoġġjati meta jkunu fil-proċess li jarmaw lill-istudenti bl-gharfien bażiku meħtieġ biex jinnavigaw b’mod sikur id-dinjet virtwali; jistieden lill-İstati Membri u lill-UE f’dan ir-rigward jinkoraggixxu t-titjib tal-ħiliet tal-ġħalliema biex isiru digitalment kompetenti u profiċċenti fit-teknoloġija;
11. Jenfasizza li strategija tal-UE għad-dinjet virtwali trid tkun allinjata ma’ qafas xieraq biex jiġu żgurati l-protezzjoni u l-promozzjoni tal-proprietà intellettuali, b’mod partikolari d-drittijiet tal-awtur, u jenfasizza l-ħtieġa li fid-dinjet virtwali jiġu protetti l-artisti u l-kreazzjonijiet tagħhom, u l-wirt u l-pajsaġġ kulturali Ewropej; jinnota li l-biċċa l-kbira tas-sistemi ta’ proprjetà intellettuali fil-metaversi huma bbażati fuq it-teknoloġija tal-blockchain u jemmen li t-tokens mhux fungibbli jistgħu jirrappresentaw

¹ Ir-Riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tal-11 ta’ Diċembru 2018 dwar l-Aġenda Ewropea ġidha Kultura (GU C 388, 13.11.2020, p. 30).

² EY, [Rebuilding Europe: The cultural and creative economy before and after the COVID-19 crisis \(Il-Bini mill-Ġdid l-Ewropa: L-ekonomija kulturali u kreattiva qabel u wara l-krīzi tal-COVID-19\)](#), 2021.

sors ġdid ta' dħul għall-ekosistema kulturali tal-UE.

12. Jinnota li l-metaversi u t-teknoloġiji digitali anċillari jistgħu jkunu kkaratterizzati minn livelli għoljin ta' konsum tal-enerġija; jenfasizza li strategija tal-UE għad-dinjiet virtwali trid tivvaluta l-impatt ambientali u s-sostenibbiltà ta' dawn it-teknoloġiji l-għodda, inkluż billi tissensibilizza liċ-ċittadini dwar tali impatt;
13. Iqis li d-dinjiet virtwali jistgħu joħolqu wkoll riskji, u li dawn l-ispażzi għandhom jiġu rregolati biex jiġi pprevenut kwalunkwe abbuż marbut ma' mgħiba dannuża, bħal kwalunkwe forma ta' fastidju, bullying, diskriminazzjoni u sorveljanza tal-persuni, f'ambjent digitali jew minħabba użu mhux xieraq; jenfasizza l-ħtieġa li jiġi żgurat ambjent sikur u san fejn iċ-ċibersigurtà, il-privatezza, it-trasparenza u d-drittijiet u l-ħtieġi tal-utenti jiġu ppreservati u protetti kif xieraq; jenfasizza kemm hu importanti li fid-dinjiet virtwali t-tfal u l-minorenni jiġu protetti, permezz tal-implementazzjoni bir-reqqa tal-leġiżlazzjoni u l-istrategja Ewropej eżistenti bħall-Att dwar is-Servizzi Digitali³ u l-istrategja Ewropea l-ġdida għal internet ahjar għat-tfal (BIK+), biex jiġi indirizzat b'mod determinat il-bullying ċibernetiku, tiġi ssalvagwardjata s-sahħha fizika u mentali, tiġi żgurata s-sikurezza online u jiġi promoss l-użu pozittiv tal-metaversi;
14. Jistieden lill-Kummissjoni tqis l-impatt tal-leġiżlazzjoni digitali orizzontali tagħha, bħall-Att dwar l-IA, fuq il-kultura, inkluzi d-definizzjoni u s-sjieda tax-xogħliji kulturali u akkademiċi, u tippreżenta, jekk ikun meħtieġ, inizjattivi f'dan il-qasam biex tissalvagwardja u tippromwovi l-ekosistema kulturali u kreattiva Ewropea;
15. Jinnota li l-iżviluppi futuri tad-dinjiet virtwali għandhom ikunu ggwidati minn principji etici u cċentratu fuq il-bniedem, f'konformità mal-leġiżlazzjoni tal-UE bħar-Regolament Generali dwar il-Protezzjoni tad-Data⁴, l-Att dwar is-Servizzi Digitali, l-Att dwar is-Swieq Digitali⁵ u d-Direttiva dwar id-Drittijiet tal-Awtur⁶; jistieden lill-Kummissjoni tizgura monitoraġġ mill-qrib u kontinwu tal-iżvilupp tad-dinjiet virtwali, tidentifika l-kwistjonijiet u l-isfidi li jistgħu jinqalghu u li mhumiex indirizzati mill-qafas legali attwali jew li jistgħu jeħtieġ armonizzazzjoni ulterjuri fost l-Istati Membri;
16. Jirrikonoxxi l-importanza tal-forums multilaterali f-suġġetti ta' sinifikat globali bħal dan, u jinkoräġġixxi lill-Kummissjoni tieħu approċċ ikkoordinat mal-Istati Membri fir-rigward tal-kontribut għall-isforzi internazzjonali importanti ta' standardizzazzjoni, bħal “The Metaverse Standards Forum” (Il-Forum dwar l-Istandards tal-Metavers), kif ukoll inizjattivi relatati oħra fi ħdan l-OECD u organizzazzjonijiet internazzjonali oħra bħall-UIT u l-ISO;

³ Ir-Regolament (UE) 2022/2065 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tad-19 ta' Ottubru 2022 dwar Suq Uniku għas-Servizzi Digitali u li jemenda d-Direttiva 2000/31/KE (l-Att dwar is-Servizzi Digitali) (GU L 277, 27.10.2022, p. 1).

⁴ Ir-Regolament (UE) 2016/679 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-27 ta' April 2016 dwar il-protezzjoni tal-persuni fiz-żi fir-rigward tal-ipproċessar ta' data personali u dwar il-moviment liberu ta' tali data, u li jhassar id-Direttiva 95/46/KE (Regolament Generali dwar il-Protezzjoni tad-Data) (GU L 119, 4.5.2016, p. 1).

⁵ Ir-Regolament (UE) 2022/1925 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tal-14 ta' Settembru 2022 dwar swieq kontestabbli u ġusti fis-settur digħi u li jemenda d-Direttivi (UE) 2019/1937 u (UE) 2020/1828 (l-Att dwar is-Swieq Digitali) (GU L 265, 12.10.2022, p. 1).

⁶ Id-Direttiva (UE) 2019/790 tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill tas-17 ta' April 2019 dwar id-drittijiet tal-awtur u drittijiet relatati fis-Suq Uniku Digitali u li temenda d-Direttivi 96/9/KE u 2001/29/KE (GU L 130, 17.5.2019, p. 92).

17. Jissottolinja l-valur tar-rakkomandazzjonijiet mill-panel taċ-ċittadini Ewropej dwar id-dinjet virtwali u jfakkar fil-Progett Pilota tal-Parlament Ewropew li għaddej bħalissa “Spazju għall-metavers”, li se jikkontribwixxi għall-ħolqien ta’ network Ewropew interdixxiplinari ta’ esperti, ġassieba u mexxejjja, għall-iżvilupp etiku u demokratiku tal-metaversi.

**INFORMAZZJONI DWAR L-ADOZZJONI
FIL-KUMITAT LI JINTALAB JAGHTI OPINJONI**

Data tal-adozzjoni	18.7.2023
Riżultat tal-votazzjoni finali	+: -: 0: 25 0 3
Membri preženti ghall-votazzjoni finali	Asim Ademov, Christine Anderson, Andrea Bocskor, Ilana Cicurel, Laurence Farreng, Tomasz Frankowski, Romeo Franz, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Irena Joveva, Petra Kammerevert, Niyazi Kizilyürek, Predrag Fred Matić, Martina Michels, Niklas Nienass, Peter Pollák, Marcos Ros Sempere, Massimiliano Smeriglio, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Theodoros Zagorakis, Milan Zver
Sostituti preženti ghall-votazzjoni finali	Isabella Adinolfi, Ibán García Del Blanco, Rob Rooken, Marc Tarabella
Sostituti (skont l-Artikolu 209(7)) preženti ghall-votazzjoni finali	Angel Dzhambazki, Erik Marquardt

**VOTAZZJONI FINALI B'SEJHA TAL-ISMIJIET
FIL-KUMITAT LI JINTALAB JAGHTI OPINJONI**

25	+
ECR	Angel Dzhambazki, Rob Rooken
NI	Andrea Bocskor, Marc Tarabella
PPE	Asim Ademov, Isabella Adinolfi, Tomasz Frankowski, Peter Pollák, Michaela Šojdrová, Sabine Verheyen, Theodoros Zagorakis, Milan Zver
Renew	Ilana Cicurel, Laurence Farreng, Irena Joveva
S&D	Ibán García Del Blanco, Sylvie Guillaume, Hannes Heide, Petra Kammerevert, Predrag Fred Matić, Marcos Ros Sempere, Massimiliano Smeriglio
Verts/ALE	Romeo Franz, Erik Marquardt, Niklas Nienass

0	-

3	0
ID	Christine Anderson
The Left	Niyazi Kizilyürek, Martina Michels

Tifsira tas-simboli użati:

- + : favur
- : kontra
- 0 : astensjoni